

શું તમે ક્યારેય ભંગારવાળીને મળેલા છો કે જે સ્ત્રી (બહેન) ભંગાર વેચતી હોય ? કિરણ દ્વારા કહેવાયેલ આ એક સત્ય ઘટના છે. તેને પટનામાં ભંગારની દુકાન છે.

'હું મારા ગામની હિન્દી માધ્યમની શાળામાં ભણતી હતી. મારા પિતા છોકરાઓની જેમ છોકરીઓને પણ ભણાવવા માંગતા હતા. મને હિન્દી અને વિજ્ઞાન ખૂબ ગમતાં, પણ ગણિત ગમતું ન હતું. આજે ગણિત મને મારા કામમાં ખૂબ જ ઉપયોગી છે. જેની મેં શાળામાં કલ્પના પણ નહોતી કરી.'

તમે શું કહો છો ? શું તમને પણ ગણિત અઘરું લાગે છે ?	
તમારા ગણિતના પાઠ્યપુસ્તકમાં સૌથી અઘરું શું લાગે છે ?	
સૌથી સહેલું પ્રકરણ કયું છે ?	

જયારે હું નાની હતી, ત્યારે મારા પિતા એક અકસ્માતમાં મૃત્યુ પામ્યા. તેથી મારી માતા કેટલાંક ઘરમાં નોકર તરીકે કામ કરતી હતી. અમારો એ મુશ્કેલ સમય હતો. મારે આઠમા ધોરણ પછી શાળા છોડવી પડી. હું આગળ અભ્યાસ કરવા માગતી હતી, પણ મારી માતાએ મારાં લગ્ન કરી દીધાં.

મારા પતિનો પરિવાર માટીના કાચા મકાનમાં રહેતો હતો. તેમને બે ભાઈ અને એક બહેન હતાં. જે શાળાએ જતાં ન હતાં. તેમને ચાની દુકાન હતી.

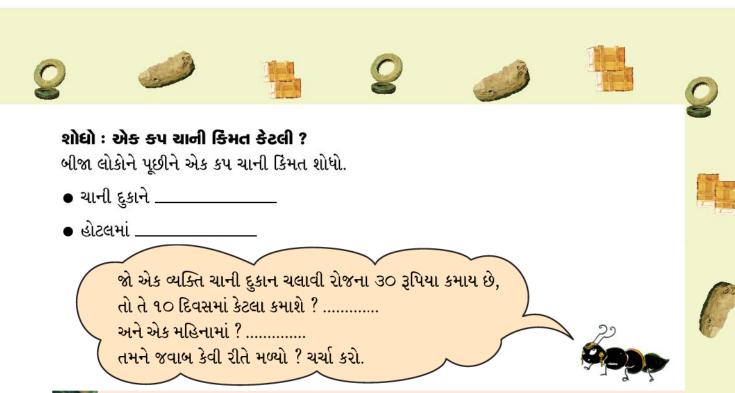

હું મારો સ્વતંત્ર ધંધો ચાલુ કરવા માટે વિચારતી હતી. મેં બંગડીની દુકાન અથવા દરજીની દુકાન શરૂ કરવા વિચાર્યું. પરંતુ મારા કાકાએ કહ્યું આપશે ભંગારની દુકાન ખોલી વધુ કમાઈ શકીએ. મેં અને મારાં સાસુએ ૨૦૦૧માં ભંગારની દુકાન શરૂ કરી. અમે દુકાન માટે ₹ ૮૦૦૦નું ધિરાણ પણ લીધું.

શોદ્યો : દિરાણ એટલે શું ?

- તમે ક્યારેય કોઈએ ધિરાણ લીધું હોય એવું સાંભળ્યું છે ?
   શાના માટે ?
- કેટલું ધિરાણ લીધું હતું ? _____
- કેટલી રકમ પાછી ચૂકવવાની હતી ? ____ બાબ અને હરિયાને ₹ ૩૦૦ની રેકડી ખરીદવી છે.

મેં બેંક પાસેથી છ મહિના માટે ₹ ૩૦૦નું ધિરાણ લીધું. મારે બેંકને ₹ ૫૧ દર મહિને ચૂકવવા પડશે. પરંતુ મેં ચુનીલાલ પાસેથી ૩૦૦ રૂપિયાનું ધિરાણ લીધું છે, મારે તેમને ૬ મહિના પછી ₹ ૩૬૦ ચૂકવવા પડશે.

CHICH

કોણે વધુ રૂપિયા ચૂકવવા પડશે - હરિયાને કે બાબુને ? _____

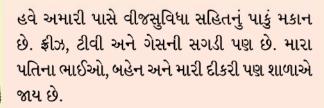

લોકો અમારા કામ માટે અમારા પર હસતાં અને ચીડવતાં હતાં. તેઓ તેને ગંદુ કામ કે ગંદો વેપાર કહેતા. પણ હું તેવું નહોતી વિચારતી. હું જાણતી હતી કે અમારો આ વિચાર કામ કરશે.

મારી પાસે મારી પોતાની ૯ રિક્ષા છે. હું દરેકના એક દિવસના ₹ ૨૦ ભાડા લેખે રિક્ષાઓ ભાડે આપું છું. રવિવારે હું તે માટે કંઈ પણ ૨કમ લેતી નથી.

કિરણ એક દિવસના ૯ રિક્ષામાંથી કેટલું કમાશે ?

એક રિક્ષાના દરરોજ તેને ૨૦ રૂપિયા મળે છે.

તો ૯ રિક્ષા દ્વારા તેને મળતી રકમ ₹ ....

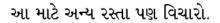
તમે આ કઈ રીતે કર્યું ?

અરે જુઓ ! હું આ રીતે કરીશ. ૯ વખત ૨ એટલે ૧૮. તો, ૯ વખત ૨૦ એટલે ૧૮૦.

પણ મેં સહેલું કર્યું. ૧૦ રિક્ષાના તેને ૨૦ × ૧૦ = ૨૦૦ રૂપિયા મળશે. તો ૯ રિક્ષાના તેને

૨૦૦ - .....મળશે

બાળકોને પોતાના પ્રશ્નો નિવારવા પ્રોત્સાહિત કરો અને તે વિચારે કે તેઓ આ જવાબ સુધી કઈ પદ્ધતિથી પહોંચ્યા.

કિરણ એક રિક્ષામાંથી એક અઠવાડિયામાં કેટલું કમાય છે ?

૪ × ૮૦ કરતાં ૪ × ૮૧માં ૪ વધુ ્છે. હું સાચો છું ?∕

• મૌખિક ગણતરી કરીને જવાબ લખો :

$$2 \times \xi = \dots$$
 $2 \times \xi = \dots$
 $2 \times \xi = \dots$
 $3 \times 32 = \dots$

મારી પોતાની નાની ભંગારની દુકાન છે. હું ભંગાર ભેગો કરવાવાળા પાસેથી ભંગાર ખરીદું છું. તેઓ ઘરે-ઘરે જઈને રેકડીમાં ભંગાર લઈ આવે છે. પછી હું તેને મોટી દુકાને વેચું છું.

આ ભંગારનું કેટલું ચૂકવવું પડશે ?

કિરણે ભંગાર ભેગો કરવાવાળા પાસેથી થોડો ભંગાર ખરીદ્યો. આજનો ભાવ જોવા માટે ભાવપત્રક જુઓ.

ભંગારનો ભાવ જાણવામાં કિરણને મદદ કરો.

 ૩૧ કિંગ્રા વર્તમાનપત્ર માટે કિરણે કેટલા રૂપિયા ચૂકવવા પડશે ? ૧ કિગ્રા વર્તમાનપત્રની કિંમત ૧૫ રૂપિયા તો ૩૦ કિગ્રાની કિંમત ₹ ૧૫ × ૩૦ = ₹ ૪૫૦ તેથી ૩૧ કિગ્રા માટે તે ચૂકવશે .... રૂપિયા

આ પ્રવૃત્તિ વિદ્યાર્થીઓમાં ગુજ્ઞાકાર અને અન્ય કૌશલ્યો વિકસાવવામાં મદદરૂપ છે.

તમે આ લખ્યા વગર કરી શકો ?

- ૪૨ કિગ્રા વર્તમાનપત્ર માટે કિરણ કેટલા રૂપિયા ચૂકવશે ?
- આના પણ ભાવ શોધો.
  - (અ) ૨૨ કિગ્રા પ્લાસ્ટિક
  - (બ) ૨૩ કિગ્રા રદ્દી કાગળ
  - (ક) ૧૨ કિગ્રા લોખંડ

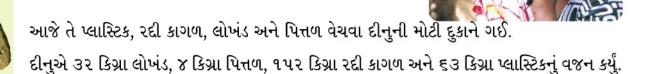
અનુમાન કરો કે કિરણ ભંગાર ભેગો કરનારને કુલ કેટલી રકમ ચૂકવશે.

- ૬૦૦થી વધારે ?
- ૬૦૦થી ઓછી ?

કિરણ પોતાનો ભંગાર મોટી દુકાને વેચે છે. તે પોતાના મોબાઇલ ફ્રોન પર ભાવ ચકાસે છે અને જ્યારે તેને સારો ભાવ મળે ત્યારે તે વેચે છે.

0

(અ) દ્ર૩ કિગ્રા પ્લાસ્ટિક માટે દીનુ કેટલી રકમ ચૂક્વશે ?

૧ કિગ્રા પ્લાસ્ટિકની કિંમત ૧૧ રૂપિયા છે. તેથી ૬૩ કિગ્રા પ્લાસ્ટિકની કિંમત થશે ₹ ૧૧ × ૬૩

ધોરણ-૩માં શીખેલા ગુણાકારને યાદ કરો.

	€0	3
૧૦	€0 × 90	3×10
	€00	30
٩	₹0 × ٩ ₹0	૩×૧ ૩

દીનુનું ભાવપત્રક				
ભંગારનો પ્રકાર ૧ કિગ્રાની કિંમત				
વર્તમાનપત્ર	₹	૧૭		
લોખંડ	₹	૨૪		
પિત્તળ	₹	२८०		
પ્લાસ્ટિક	₹	૧૧		
રદ્દી કાગળ	₹	۷		

૧૧ × ૬૩ એટલે કે ૧૧ વખત ૬૩ થાય. ૧૧ વખત ૬૦ એટલે ૬૬૦, તેથી જવાબ ૬૬૦ કરતાં વધારે છે. જવાબ ૭૦૦ કરતાં ઓછો આવે છે, તમે કહી શકો છો ? શા માટે?

દીનુએ કોષ્ટકમાં પોતાના અંકો ઉમેર્યાં.

તેથી ૬૩ કિગ્રા પ્લાસ્ટિકના દીનુ ૬૯૩ રૂપિયા આપશે.

કિરણે ૧ કિગ્રા પ્લાસ્ટિક ૧૦ રૂપિયામાં ખરીદ્યું. પરંતુ ૧ કિગ્રા પ્લાસ્ટિક ૧૧ રૂપિયામાં વેચ્યું. ૧ કિગ્રા પ્લાસ્ટિક વેચતાં તે કેટલા રૂપિયા કમાઈ હશે ?

તો, હવે ૬૩ કિગ્રા પ્લાસ્ટિક વેચીને તે કેટલા રૂપિયા કમાઈ હશે ? _____ રૂપિયા.

(બ) ક્રિરણ ૩૨ ક્રિગ્રા લોખંડ વેચે છે

- દીનુ ૩૨ કિગ્રા લોખંડના કેટલા રૂપિયા ચૂકવશે ?
- કિરણ ૧ કિગ્રા લોખંડ ૨૨ રૂપિયામાં ખરીદે છે, પરંતુ ૨૪ રૂપિયામાં વેચે છે. જ્યારે તે ૩૨ કિગ્રા લોખંડ વેચે ત્યારે તે કેટલા રૂપિયા કમાશે ? .... રૂપિયા

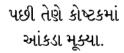
(ક) દીનુ ૧૫૨ કિગ્રા રદ્દી કાગળના કેટલા ચૂકવશે ?

૧ કિગ્રા રદ્દી કાગળનો ભાવ ૮ રૂપિયા છે. તેથી ૧૫૨ કિગ્રા રદ્દી કાગળની કિંમત ₹ ૮ × ૧૫૨

દીનુએ લખ્યું :

	100	૫૦	ર
۷	900 × C	५ ० × ८	٤×٢
	600	४००	૧૬

૮ × ૧૦૦ = ૮૦૦ તેથી જવાબ ૮૦૦થી વધુ આવે. શું જવાબ ૧૦૦૦થી ઓછો આવશે ? કઈ રીતે ? વિચારો.

૧૨૧૬

મેં ૧ કિગ્રા રદ્દી કાગળ ૭ રૂપિયામાં ખરીદ્યા હતા, પરંતુ ૮ રૂપિયામાં વેચ્યા, તો ૧૫૨ કિગ્રા રદ્દી કાગળ વેચતાં મને કેટલા રૂપિયા મળે ?_____ રૂપિયા

તેથી તે ૧૫૨ કિગ્રા રદી કાગળના ૧૨૧૬ રૂપિયા કિરણને આપશે.

(S) દીનુ પિત્તળનું શું ચૂક્વશે ?

દીનુ ૪ કિગ્રા પિત્તળના કેટલા રૂપિયા ચૂકવશે ? _____

પહેલાં જવાબનું અનુમાન કરો અને પછી ગણતરી કરો :

- ખ) $\gamma \vee \times \langle \gamma \rangle =$
- ગ) ૬૯ × પર =
- ઘ) ૭૭ × ૫૫ =

- a) 4xx + 4 =
- 6) 355 × 3 =
- γ χ χ
- 3) $\chi \times 50\xi =$

મારી રોજનીશી

કિરણે ભંગાર ભેગો કરનાર પાસેથી થોડો ભંગાર ખરીદ્યો હતો. તેણે તેઓને ૮૪૧ રૂપિયા ચૂકવ્યા. કિરણે દીનુની મોટી દુકાને આ ભંગાર વેચ્યો અને દીનુએ તેને આ પ્રમાણે નોટ અને સિક્કાઓ આપ્યા.

૬ નોટ

૩ નોટ

5 110

૭ નોટ

૮ નોટ

૪ સિક્કા

૬ નોટ

કિરણે પોતાની રોજનીશીમાં નોંધ કરી.

000	~~) C~~	000	000	00	0
		મેં ₹ ૮	૪૧ ચૂકવ્યા	૧૧ માર્ચ, ૨	096
મને મળ્યા -₹	\$00				2.(1
- ₹	૧૫૦				
- ₹	१४०				
- ₹	€0				
- ₹	४०				
_ ₹	8				
કુલ -₹	८८४				
			₹ ૯૯૪	1	
			- ₹८४९	l.	
		મને મળ્યા :	₹૧૫૩	3	

